

Short of Lying

LUANDA CASELLA

Meesterverteller
geeft haar trucs
prijs

Lotte Bode

Gezien op 06 september 2019
KOPERGIETERY, Gent
Het TheaterFestival

Hoe kunnen theatermakers méér doen dan louter commentaar geven? Dat vroeg Luanda Casella zich luidop af tijdens haar *State of the Youth* op het TheaterFestival. In haar lecture-performance 'Short of Lying' leert ze het publiek kritisch met verhalen omgaan. Terwijl ze ons misleidt, laat ze zien hoe. En toch trap je erin.

07 SEPTEMBER 2019

'Imagination might be our last weapon available before the final shipwreck'. Dat zei de Braziliaanse schrijfster en performer Luanda Casella tijdens haar *State of the Youth* op het TheaterFestival. Openlijk stelde ze haar positie als theatermaker in vraag. Wat betekent het nog om via de kunsten 'commentaar' te geven op een wereld waar kritieken en openbaringen in het rond vliegen zonder dat ze iets veranderen? Hoe moeten we ons verweren tegen intolerante machthebbers en falende politiek, leugens en uitbuiting, ellende en een ecologische apocalyps? Haar analyse was donker, maar tegelijk bracht Casella een inspirerend pleidooi om de kunsten te zien als een fundamentele bron van kennis. Met verbeelding kunnen we de wereld abstract bekijken en pas zo komen we in de buurt van de essentie der dingen. In een volledig gefictionaliseerde wereld is die verbeelding waardevoller dan ooit.

Met haar tweeënveertig jaar vertegenwoordigt Casella niet meer de stem van de 'jeugd'. Regisseur Sarah Moeremans die de *State of the Union* uitsprak, is zelfs jonger dan zij. En ook al werkt de Braziliaanse al sinds 2006 in België, toch staat haar voorstelling 'Short of Lying' binnen de #NieuwJong-selectie van het Festival geprogrammeerd. Ze geeft les op LUCA School of Arts en publiceerde al meerdere teksten, maar kreeg vorig jaar nog de Sabam Jong Theaterprijs op Theater Aan Zee. Voor artiesten die pas later in hun carrière erkenning vinden, moet er nog een *hashtag* uitgevonden worden.

Waar ze in haar speech openhartig vertelt over persoonlijke onderwerpen als het overlijden van haar zus, toont ze zich in 'Short of Lying' een gewiekste manipulator. In die soloperformance vertelt ze het verhaal van haar 'bijzondere' verslaving. Ze leed aan insomnia en zocht daarom een bezigheid om de

slapeloze uren door te brengen. Zo geraakte ze verslaafd aan *self-publishing*: ze verdiende online geld door zich voor te doen als een expert in katten, een zestigjarige man met prostaatkanker of een Oxfam lobbyist. Ondertussen bezocht ze al een spiritueel medium, want online vond ze geen aansluiting bij andere *addicts*.

Belangrijker dan het verhaal zelf, is de opbouw ervan. Terwijl je luistert, verschijnt er duiding op een projectiescherm achteraan. Toen Casella 19 jaar was, reisde ze een maand alleen in Brazilië. Op de bus huiswaarts, sprak een koppel haar aan: ze zouden haar ooit geholpen hebben, maar Casella heeft geen idee wie ze zijn. 'Now it's time for you to help us!' roepen ze verontwaardigd. Net nadat de performer vertelde hoe een blijvende invloed het giftige koppel op haar leven zou hebben, houdt ze abrupt op. Achter haar lees je in grote letters *CLIFFHANGER*. De zelfzekere Casella knippert niet één keer met haar ogen. 'If I don't tell you what happened next, is that annoying?' zegt ze plagerig. Ze gaat niet verder met haar verhaal: 'I will assume that whatever you're picturing, you're imagination is serving you correctly'. Het publiek moet zelf een onderscheid maken tussen verbeelding en realiteit, tussen feit en fictie, tussen retoriek en manipulatie.

Casella begint *in medias res*, maakt uitweidingen en wint het vertrouwen van de toeschouwers door bekentenissen af te leggen. Allerlei verhaaltechnieken, geleend van klassieke redevoeringen of oppeppende *TED talks*, passeren de revue. Telkens maakt de artieste duidelijk welk effect zo'n technieken op het publiek uitoefenen. Ze vertelt bijna treiterig welke hormonen en neurotransmitters bij je vrijkomen tijdens haar vertelling en vraagt beleefd of ze serotonine, oxytocine of adrenaline op je mag loslaten. 'Now that you've said 'yes', you're more engaged,' is het commentaar van de achtergrondprojectie. Ook al weet je wat er gebeurt, toch laat je je gewillig misleiden en manipuleren. Casella confronteert je met de technieken waarmee breedsprakerige politici of op geld beluste journalisten je alles kunnen wijsmaken.

Haar *lecture-performance* is soms wat belerend. De juf laat haar leerlingen in allerlei vallen trappen en zegt dan: 'zie je wel!' Maar door haar ironie en haar speelse omgang met het publiek, komt ze er mee weg. Bovendien is het knap hoe één performer met enkel een afstandsbediening voor de beamer in de hand, het publiek meer dan een uur lang aan haar lippen laat hangen. Hoewel haar hoge spreektempo (en perfect Engels) veel concentratie vraagt, wordt het nooit een saaie Powerpoint-presentatie. Casella weet als geen ander spanning op te bouwen. Maar de korte retorische pauze die ze inlast 'om ons niet te verliezen', is meer dan welgekomen.

Casella stelt zich op als 'onbetrouwbare verteller', waardoor de toeschouwer zelf de verantwoordelijkheid krijgt voor wat hij al dan niet gelooft. Het is een bekende literaire techniek, maar ook een oproep om kritisch te blijven voor de informatie die je krijgt. Wat is waar en wat is fictie in haar relaas? Als ze slapeloosheid in woorden tracht te vatten, kan je niet anders dan vermoeden dat Casella 's nachts effectief wakker ligt. Bijna zonder adempauze verbindt ze hersenspinsels over de nietigheid van atomen aan zelfkritische gedachten of mentale *to do* lijstjes. De gedempte lichten en bezwerende klanken nemen je helemaal mee in haar nachtelijk gepieker. Aan het einde van de voorstelling verdwijnt haar personage onder het projectiescherm: heeft Casella's personage ooit bestaan? Ze verkoopt graag (online) *bullshit*, dus we zullen het nooit weten.

Wat Casella in 'Short of Lying' vertelde was met een korrel zout te nemen. Dat geldt niet voor de reeks ethische regels dat ze bij wijze van manifest

presenteerde in haar *State of the Youth*. Ze gaf bijvoorbeeld de raad om bescheiden te zijn – 'your privilege is not your doing' –, om racistische grapjes, misogyn of homofob gedrag te allen tijde te bestrijden, om *small talk* vermijden en om steeds te blijven lezen. Dat 'Morning Manifesto' verdient een plaats aan de muur van elke huiskamer en werkplek. Anders dreigt wat het personage van 'Short of Lying' overkomt: het gaat op in de leegte.